

ROMANIA

S U B

PRINȚUL BIBESCU.

1842—1848.

DE

C. D. ARICESCU.

BUCUREȘȚI.

Tipografia C. A. Rosetti, ulița Fortuni No. 15.

1862.

„Sórta României este a fi pentru totú d'anna smerită.“

Prinçulú G. Bibescu.

INTRODUCERE.

În *Românul* de la 20 Sept. trecut, am citit o korespondință din Bukurești, (1) publicată în ziarul francez *Le temps*, în care korespondința aflăm aceste rânduri:

„Noi Români (alegătorii din Mexedintzi, cari au ales pe Prințul Bibescu deputat în kameră (2) au krezut că ar fi foarte posibil prințului Bibescu a îndeplini în adevăr cu *demnitate* acest nou rol; și ca se nu s-lbească în mandatul ce-i a dat, i a trimis această însemnată adresă:

„Oki și inimile noastre se întorcă cu ORGOLIȘ

(1) Negreșit, din fabrika boerească.

(2) Alegătorii toți erau aceștia:

Nikolake Mixail, Mixail Ciokasan, Dinkă Poenaru, A. Manu, Marin Kintesku, D. Pleniceanu, Niku Gărdăreanu, Barbu Isvoranu, Retezanu, Enake Skafesu, Ioan Grecesku, Grig. Mikulesku și D. Sîmboténu.

Din aceștia, cei doi din urmă aș votatș kontra; prin urmare, cei-lalți 11 au votat pentru Prințul Bibescu.

„și SPERANȚĂ ktre persoana Alceei Voastre, ka SINGURULŪ ROMÂNŪ în giurulŪ ktruia se vor strnge bukuroși și ku voioșie ceĭ-lalți membrii ai maioritȃții...“

„Vino, Prinȃpe; aibĭ în inimȃ via dorinȃ d'a fortifica și d'a consolida România; abordȃz în faȃ cestiunile nașionali (!); kombate pentru elle, în MĂSURA PUTERILOR DUMITALE.“

„Fĭi inișiatorulŪ tuturor felurilor de institușuni kapabile d'a ridika înkrederea nașunii în *propra sa valore*; punete în kapulŪ REFORMELOR SOCIALI (!), PE CĂTŪ ELLE VOR TREBUI S'ADDUCĂ ÎMBUNĂȚIREA ÎNTELECTUALĂ ȘI MORALĂ a poporului romn. Respekt tradișuniile, moravurile și karakterulŪ nostru nașionalŪ; FĭI INEMIKULŪ NEÎMPĂKATŪ ALŪ PERTURBATORILOR SOCIETĂȚII; FĭI STĂLPULŪ AUTORITĂȚII LEGALE; și veĭ *reda nașunii demnitatea sa (!), vechea sa fraternitate, vechiulŪ respectŪ alŪ omulŪ către omŪ; ū veĭ reda ORDINEA ȘI PUTEREA*; și veĭ da în adevȃrŪ atuncea Romnief impulsunea ce o va putea konduce spre *desvoltarea, prosperitatea și mărirea sa (!)*. *Nașunea întreagă te va lăuda, te va bine cuvĭnta*; popoarele vecine, MARILE PUTERĖ, TE VOR PRIVI CU STIMĂ. În posteritate nu veĭ muri. Vino, și DumnezeŪ va fi ku Noi.“

La citirea acestor kuvinte, totŪ RomnuluŪ adevȃratŪ se revoltȃ, știindŪ kare a fostŪ prinșipiile și administrarea Prinșului Bibesku; dar fiindŪ kȃ mulși poate le aŪ uitatŪ, de și aŪ vȃzutŪ ku okii faptele immoral, arbitrare și antinașionale ale administrașunii

Prințul Bibesku, amă krezutū de datorie a publika aktele salle, spre rușinea ȝellor 11 alegȝtorī din Me-xedingī, pentru onnōrea poporului ȝe ȝa gonitū la 48, și pentru konvingerea ȝellor ȝe ar krede kȝ Prințul Bibesku s'ar putea skimba din ȝeea ȝe a fostū.

Dar pīnȝ a nu intra în materie, tragū luarea aminte a lektorului asupra passagelor subliniate din adresa ȝellor 9 allegȝtorī kȝtre Prințul Bibesku.

Maī ȝntȝiū observȝmū aȝeste kuviinte: „9 alle-ȝtorī ai M. Tale, ku totulū devotaȝi kausei Mȝriei Tale.“

Deȝi, kare e kausa Prințului Bibesku? Tronulū; dar tronulū aȝi pentru Bibesku e separatismulū pen-tru Romȝnia; ne respundū însȝ boerii prin ȝei 11 a-legȝtorī: voimū tronulū pentru Prințul Bibesku, ku nobilulū skopū *d'a fortifica și a consolida România; pentru a reda Nașionei demnitatea ei, vechea frater-nitate, vechiulū respectū al omului pentru omū; în fine, puterea și ordinea.*

Ku tōte aȝeștea, autorii Adresei, propuindū aȝeste reforme, aū griȝȝ a face și reservele lor, pentru ka-sulū kȝndū Nașionca ar ȝere kontū Prințului Bibesku de programulū seī; deȝi, étȝ aȝelle reserve:

„Veī face tōte aȝeștea, în MĂSURA PUTERILORŪ MĂRIEI TALE, și pe kȝtū reformele soșiale VOR TRE-BUI S'ADDUCĂ ÎNBUNĂȝȝIREA MORALĂ ȘI ÎNTELECTUALĂ.“

Prin urmare, Prințul Bibesku ar putea respun-de într'o zi Nașionei:

„N'amū fȝkutū ȝe amū promisū, fiind-kȝ alle-

gătorii mei 'mi' au zisă s'ă fakă avelle îmbunătățiri
DUPĂ PUTEREA MĂA ȘI DUPĂ POZIȚIA ȚERREI; deși,
politika nu m'a ertatū a face totū ce amū promisū.“

Acesta konstatatū, s'ă trechemū înainte.

Așa dar, Națiunea e lipsită azi de *demnitatea ei*, de *vechiulū respectū alū omulū către omū*, de *putere și de ordine*. Dar kare a fostū óre demnitatea României subț administrarea de 6 anī a Prințului Bibesku? Vom ar'eta în această broșură; observămū numai în trechere k'ă maksima Prințului Bibesku, după kum ne asigură însuși fiulū seū, D. Grigorie, poreclitū *Bassaraba Brîncovenu* (1) era: SOARTA ACESTEI ȚERRI ESTE A FI TOTŪ DE UNA SMERITĂ.

Și în adevărū, subț administrarea Prințului Bibesku, România a fostū disprețuită în întru, și smerită în afară, kum vom dovedi ku aktele oficiale din 1842—1848, și ku mărturiē ka Domniē Ioan Ghika, Ioan Eliade ș. c. l.

Dar ce va fi înțelegîndū óre adresa celor 9 alegători ai Prințului Bibesku prin *vechiulū respectū alū omulū către omū*? Negreșitū, respectulū țerranilor, orășanilor și boerilor celor micī k'ătre PROTIPENDADA, k'ătre SPILPII ȚERREI; dar noi știmū toți k'ă această respectū nu a fostū, și nu putea fi altulū, de k'ățū supunerea passivă și umilitóre a servulū k'ătre stăpînulū seū. Aceasta ne promite óre noulū aspirantū la trónulū Prințatelor-Unite?

(1) Bezi artikolul D. Bolliak în Româniul No. 261, 262, 264 etc.

Puterea și ordinea, zice adresa cea însemnată, kumă o numeskă veî 9 alegătorî; dar kare putere? Puterea lui *Villara* ș'a lui *Doskoff*? Saă puterea boerilor kari sploatară garra subt administrațiunea Prințului *Bibesku*? *Ordinea*? Kare ordine? *Negreșitū* a bičiului lui *Kăpitan Kostake*. *Autoritatea legală*? *Negreșitū*, a baionetelor. *Reformele sociale*? *Negreșitū* velle introduse de Prințul *Bibesku* în skólele naționale, de unde a gonitū limba națională. *Prosperitatea*? *Negreșitū* a ceea a sklaviei, preparată de generalulū *Diuhani*. *Imbunătățirea morală* a poporului? *Negreșitū*, moralitatea de kare ne a datū esemplulū Prințulū *Bibesku*, ku luarea în kăsătorie a nevetei lui *Konstandin D. Ghika*, *Sprătarulū*. *Consolidarea României*? *Negreșitū*, ka aceea ce o promitea *Trandafiroff*, ku splótarea minelor române de către soldașii *muskali*.

Dar ceea ce ne-a impresionatū mai multū în însemnata adresă așellor 9 allegătorî, suntū așeste kuvinte :

„FIÎ INEMICUL NEÎNPĂCĂTŪ ALŪ PERTURBATORILOR SOCIETĂȚII.“

Deși, cine suntū așeșii perturbatorî? Organele *Reakțiunei* (*Unirea și Viitorulū*) aū strigatū, pe toate tonurile, pînă aū regușitū, kă perturbatorii societății (*perturbatorî de meserie*) suntū kapii partidului liberalū, CARI AR TREBUI ESTERMINAȚI, ziceaū fărte temere organele bocești. Dar de ce suntū ei oare perturbatorî? Fiindū kă aū făkutū mișkarea națio-

nală din 1848, care a scărpată *România* din gaele Vulturului uraliană, și care a resturnată pe Prințul Bibescu, și a prevestită nuoulă regimă konstituțională; fiindă kă aă demaskată în okiă Europei, în cei 9 ani de emigrare, administrarea Prinților regulamentari; dară atunchi suntă perturbatori și Domni Ioa Ghica și Ioa Eliade kari în operile lor interesante (1), aă stigmatizată pe Despotiă Romăniei și pe perfidulă ei protektor. De ce avestia nu suntă *perturbatori de meserie*? Fiindă kă aă skimbată bandiera, aă devenită apăratoriă boerilor, fie care pentru interesele sale în parte. Daka pentru aș iubi cineva Patria, pînă a'și espune averea, viața, libertatea, familia, kum aă fărută și fakă kăpiă oneștiă ai partidului liberală, se pôte numi *perturbare*, apoă, dai perturbatori suntă așești demni și kurăgioși tribuni ai poporului romăni.

Dupe aeste preliminări indispensabile, să intrăm în materie; speră kă aktele oficiale ce kopieză, vor face a roși cei 11 allegatori din Mehedinți; iar Romînii cei orbi se vor lumina, și cei kreduli se vor desamăgi; în sine, toți Romînii adevărați se vor revolta la singura idee a revenirii la putere a unui muskalită boeră ka Prințul Bibescu, care șase ani a fostu Despotulă Romăniei și sklavlulă Russei.

(1) Le protectorat du Czar, de D. I. Eliade. Dernière occupation des Principautés par la Russie, de D. G. Chainoi, anagramul numelui D. I. Ghica.

ADMINISTRAREA PRINȚULUI BIBESCU.

Mulți Români se mirați înainte și după 1848, și se mirați poate și azi, cum Prințul Bibescu, *allesul Românilor*, se guverna mai rău de cât Prințul Aleksandru Ghika și Barbu Știrbei, urcați amândoi de Muscali pe tronul României?..

Mirarea va înceta îndată pentru toți acei Români când vom proba că Prințul Bibescu a fost *allesul* unei Adunări a căria majoritate absolută se compunea de boeri privilegiați; iar algerca Prințului Bibescu a fost o *kurat* skamatorie a la Bosco. Bibescu s'a *alles* Domn, ajutat de ura boerilor kontra D-lui Barbu Știrbei, și prin influința konsulului *musklesk* Daskoff, și prin joku lui Villara la algeri.

D. Ioan Ghika, urcat pe fotoliul de vice-președinte al Adunării de majoritatea boerilor (al căroro stegară azi e Prințul Bibescu, vekiu lor kandidat de Domn) D. Ioan Ghika nu poate fi *benuit* de *perturbator* și de *panșletar*; din kontra, pentru boeri, D. Ioan Ghika e o *autoritate respectabilă*, daka odată

este onoratü ku fotoliulü de vice-preşedinte alü Kamerei. Deşi, eatş ce zice D. Ioan Ghika la pagina 56 din opera sa, citatş în întroducere.

„Kapitulü I alü Regulamentuluı Organikü tratézş de alegerea Domnuluı, la care urmézş a lua parte cei trei episkopi, şi 186 deputaşı de diferite klasse, sub preşediniş mitropolituluı. Ku tóte aşteea, la 1834, Domnulü Aleks. Ghika n'a fostü allesü dupş Regulamentü; şi numitü d'adrechtulü de la Konstantinopole, în urma unei înşellegeri între ministrii Sultanuluı şi ambassada russeaskş. La 1842, dupş ce a kşzutü Aleksandru Ghika, s'a fşkutü întreaş şi cea din urmş allegere dupş Regulamentü; dar étş ce mijloace s'aü întrebuinşatü (de inemişii Romşniei) ka sş asigure majoritatea unuia din cei duoı kandidaşı, Bibesku şi Ştirbei, protegiaş amîndoi de konsululü Daskoff şi de generalulü Duhamel: în lokü de a trece în listş pe toşı kandidaşı, kum preskrie art. 26 din Regulamentü, aş skosü afarş (on a éliminé) pe toşı aşeia a kşrora popularitate i neodihnéü (1); sub pricinuire kş, neavşndü şanse a fi întşriş de Pórtş, în kazü kşndü vre unulü dintr'inşiş ar putea fi allesü de Domnü, e de prisosü a maı figura kiar în lista kandidaşilor.

„Fraşii Bibesku şi Ştirbei furş priimişii în lista kandidaşilor, kontra art. 26 din Regulamentü, kare preskrie kş *nobleşea candidatuluı să se urce*

(1) Intre kari erau D. Kşmpinénu mi fraşii N. mi K. Sugu.

celui puțină la moșul său (1). Art. 32 din Regulamentul zice că se votează deosebit, pentru fiecare candidat în parte; deci, sub pricinuire că se pierde prea mult timp, împărțirile pe cei treizeci candidați în șase serii sau sekțiuni; și se dă fiecărui alegător câte cinci bile, din care una era albă. Klasișându-se pe candidații serioși câte două și câte trei în aceeași serie, urma neapărată a se împărți cele 186 bile albe ale seriei, paralizându-se unii pe alții; așezându-se însă pe D. D. Bibescu și Știrbei, fiecare într-o serie deosebită, și alături cu niște candidați fără partid și fără șansă, li se asigura neapărată majoritatea. Bibescu, cel mai june din cei doi frați, avu o forță mare majoritate; mai toți Deputații votară pentru dânsul, de frică d'a nu fi ales fratele său Știrbei.

„Se votău toți pentru Bibescu, zisse Villara, unul din alegători; *eată singurul mijloc d'a scăpa de Știrbei.*“

Dar ni se va obiecta, poate:

— Adunarea din 20 Dec. 1842, ce a ales Domn pe Bibescu, fu kompozată de 190 membrii, din toate clasele, afară de țărani; merită dar mai mult de câtă adunarea dela 24 Ian. 1859, epitetul de Adunare națională; și, fără prostia alegătorilor și jukulul lui Daskoff ș'alui Villara, putea eși din urna electorală la 20 Dek. 1842, un Domn ca Kîmpinenu.

(1) Se zice că moșul Pringului Bibescu ar fi fost Xergelegiu; aceasta i face onoare. Papa Leon X a avut tot kam o asemenea origine; dar a întrebuit geniul său mi kultura sa pentru folosul patriei mi progresul civilizațiunii; pe când frații Bibescu mi Știrbei au justificat proverbul român ku salcia.

La această răspundem :

Nngreșitū, adunarea de la 1842 merită epitetul de *represintare națională*: ȳntȳiū, în privința numărului, fiindū înȳmȳitū numărul membrilor adunării ordinare; alū duoilea, alū karakterului ei, represintȳndū diferite klasse, și avȳndū de misiune numai allegerea Domnului; dar nu e mai puțin adevȳratū kȳ maioritarea aȳlleī adunării era kompusȳ de privelegiaȳ, și kȳ allegerea Prinȳului Bibesku a fostū o kuratȳ skamatorie. Kȳtū pentru allegerea dela 24 Ian, tȳtȳ lumea știe kum ș'a fȳkutū; maioritarea boerilor din kamerȳ avea gata pe kandidatulū ei, pe Prinȳulū Bibesku, kȳre se și apropiasse de Bukureșȳ. Kum dar a eșitū din urna elektoralȳ Kolo-nelul Kuza Domnū alū Romȳnieī de dinkȳche de Milkovū?

Prin voința Poporului!

Așal Poporulū din Bukureșȳ, kȳre nu voia la 1859, ku niȳ unū preȳș de Domnū pe Bibesku, kȳndū totū aȳellū popor ilū resturnasse dupe tronū la 1848, bravulū popor din kapitalȳ s'a manifestatū ku energie kontra luī Bibesku, kandidatulū ȳiokoilor, (kumū zȳche poporulū în limba sa), și în favoarea luī Kuza, kandidatulū Libertonilor.

Numele de Kuza la 23 Ian. 1859 kȳzu ka o bombȳ între partizaniī Prinȳului Bibesku, kari furȳ nevoinȳ a ȳede voinȳeī impozante a opiniuneī publice, ku speranȳa kȳ .o asemenea allegere, fiindū kontra Konvenȳiei, va fi anulatȳ de maioritarea Areopagului

Europénu. Dar faptulă împlinită ku voingă poporuluî e pentru totă deauna împlinită.

Siléskă-se dar guvernulă luî Aleksandru Ioan I. a respunde la înkrederea Românilor. N'astepte kabinetulă său impulsivnea poporuluî și stimularea kandidașilor la domnie, pentru a realisa legitimele speranșe alle 5 millioane de Români, ce l'au akklamatu în unanimitate Domnitorul unei nuoz ere de libertate și de progresă. Aibă Ellă de esemplu guvernulă Prinșuluî Bibesku, și tristulă sfârșitū alū așestuî guvernū ce'și pusese pîrghia tronuluî în konsululă muskăleskū:

Venimă la keștiune.

Keștiunea este a și daka Prinșulă Bibesku a respunsă la înkrederea Nașioneî, și daka a realisatū programulă koprinsū în diskursulă tronuluî de la 14 Fevruarie 1843,

„Politikamente, Prinșulă Bibesku avea, la urkarea sa pe tronū, cea mai favorabilă pozișione, zice D. Ioan Ghika, pag. 55--60. Sta în mîna sa a fașe totă binele: kăș, ka kreatură a generaluluî Kisscleif, alū konsululuî russū (Daskoff), ș'alū generaluluî Duhamel, aktele salle n'ar fi deșteptatū nișă o bșnuolă kabinetuluî de la St.-Petresburgū. Pôrta iarășă nu era dispusă a împiedika akșivnea Prinșuluî Bibesku, kare, de și cșise Domnū mai multū din kutia luî Bosko (boite de prestidigitateur) de kășă dintr'o urnă elektoorală, era ku tôte așestea Allesulă Românilor. Elă pșrea kă se bukură la înșepută d'affekșivnea și de încrederea șșreî. Dar Prinșulă Bibesku debută prin

CERERÎ MARÎ DE BANÎ; și nișî o sumă nu' fu refu-
sată de Adunare. Propusse ună *beilicū* de șase zile
pe anū pentru făcerea drumurilor, pe care Adunarea
fîl sanđionă fără diffikultate și fără diskuđiuai; ka-
să'și atragă pe proprietari, presintă în Kameră o lege
prin care obliga pe đđranū la șase zile de lukru,
peste velle 12 zile alle klăcei."

Pringulū Bibesku perdu prestigiulū prin abu-
sulū său de autoritate, prin konduita sa nekibzuită,
și prin xođinele ce se făceaū în administrađie și tri-
bunale. Acesta dete naștere opođiđiunii în Kameră,
manifestată ku okkasiunea modifikării legii zestrăle,
prin care Pringulū cerea *ca bărbatulū se pótă ipote-
teca averea nevetei*. Opiniunea publikă începu să
murmure; kăci legea înfiinđă garanta kopiilor o parte
din averea zestrălă. Legea propusă fu respinsă de
Kameră k'o fôrte mare majoritate. Acestū refusū fu
unū blamū datū Domnitorului, ce hotărîse a se des-
face de nevastă, spre a lua de sođie pe amanta sa
(nevasta spătarului Kostake Ghika), si a se putea fo-
losi de usufruktulū zestrălă, ce se urka la unū mi-
lionū aprópe. Pringulū, nekăjitū d'ăcestū refusū,
destitui din posturile lor judekătorești și administra-
tive pe totđ deputađii ce votasseră kontra legii zes-
trale. Ku tóte acestea, totū se desfăku de nevasta
lui, ku ponosulū kă este *smintită*; și orindui epi-
tropi pentru kîrnuirea averii salle (1)

(1) Dup'ăceea cereu despărđirea sa de đinsa la Mitropolitul, care
o refusă; dar Patriarxul, prin mijlocirea konsulului muskă-
lesk, i akkordă această cerere. (pag. 156. La Valachie sous
le hospodar Bibesco, par. A. B.)

În timpul acesta sosi în Bukurești unŭ Muskalŭ, anume Trandafiroff, ce fŭku prin ȳarrŭ o kŭltorie pretinsŭ *mineralologică*; guvernulŭ i dedese prin kontraktŭ dreptulŭ de splotare alŭ tuturor minelor partikularilor, ku folosulŭ pentru Visterie de 10 la sutŭ. Dupe unŭ anŭ și jumŭtate, Adunarea ceru esplikare Bibeskulŭ pentru ačesta, observŭndu' kŭ guvernulŭ *nu pŭte face concessiuni de felulŭ acesta fărŭ consultarea mai întăiŭ a Camerei*. Prințulŭ respunse la adresa Kamerei într'unŭ modŭ atingŭtor demnitŭȳi și drepturilor salle, zikŭndŭ, în offisulŭ sŭŭ, *kŭ privește acea Cameră oa nedestoinicŭ de chibȳuirŭ seriȳse*; și inkise Kamera înainte de votarea bugetelor.

„Dup'aceea Bibesku, ku ajutorulŭ konsululŭ muskŭlesku Daskoff, mijlocŭște la Pŭrtŭ inkiderea Kamerei, pentru unŭ timpŭ nehotŭritŭ; și printr'unŭ firmanŭ turceskŭ, Kamera romŭnŭeskŭ fu inkisŭ turcește de la 1843 pŭnŭ la 1846, în kare timpŭ, Bibesku luŭ din Visterie sume fŭrte mari, ku modulŭ celŭ mai nelegiuitŭ (ziče D. I. Ghika, pag. 48).“

Finanȳele sub Prințulŭ Bibesku furŭ într'o stare de plŭnsŭ: fie-kare fura kŭtŭ putea. Kamera fiindŭ inkisŭ, Prințulŭ ceru de la ministrii sŭi 15000 galbenŭ pentru reparȳgia kasei salle, de și Statulŭ kel-tuisse, ku șase ani mai 'nainte, 30000 galbenŭ pentru palatulŭ domneskŭ din Podulŭ Mogoșoai. Fŭku sŭ i se plŭtŭeskŭ și kŭte 1500 galbenŭ pe totŭ anulŭ, kiria kasei salle, sup privinire kŭ este proprietatea kopiilor. Într'o ordonanȳ trimisŭ ministerulŭ de

Finanțe, se zice că, dupe ună ordină superioră, Prințul e autorizat a lua 130,000 galbeni din kasa de rezervă și din kasa centrală, pentru plata keltuelilor fıkute ku investitura la Konstandinopole; deși, ku așești bani Bibesku a kumparatū tótă averea falituloi Pağı-Mosku, în paguba kreditorilor așestuia.

În anulă 1845, Bibesku a luatū 25000 gal. pentru mergerea la Rușiug spre a visita pe Sultanul (1,

Kontra legilor, baniî din kasa de rezervă a miliției, fură întrebuintăî la făcerea unei kasarme) kare n'a kostatū de kătū 25 la sută din suma keltuită, zice D. Ioan Ghika, pag. 65.

Bugetulă anului 1848, alkătuitū de Bibesku fără konkursulă Adunării, infățișă ună escedentū de șase milliōne și jumătate lei peste bugetulă votatū de Adunare: așesta sili pe guvernū a ridika nuoe imposite; dajdia nēmurilor, desfiingată de Regulamentū, fu restabilită la 1846, kăte 60 lei de individū; și așestă dajdie dette suma de 1,800,000 lei.

Adunarea la 1842 votasse șase zile pe anū de sic kare familie de birnikū pentru făcerea drumurilor; deși, este de obște kunoskrtū că ȝraniî aū lukratū prin abusū kăte 12 și 20 de zile pe anū, în lokū de șase, În kursū de șase anī, Bibesku a dis-

(1) Ku așestă okkasiune, kăpitanul Eliat i-a fıkut următoarele versuri;

Șdina glava

A luat slava

De la Sultann

Hiar de Mumir,

Iar Prințul nostru

A luat firente

De la 'mpăratul

Kăte un sikti.

pusă de 100 milioane lei ai drumurilor, sokoind kăto 30 milioane pe an; ku bəniŭ ayeŭtia amă fi pututŭ avea drumurŭ în tótă ȕara.

Sup pricinuire kă kapitala fusese lipsită de fŭinŭ în anulŭ 1845, s'aŭ fŭkutŭ în 1846 marŭ a-provisionări de grău, kare s'a vindutŭ mai tŭrziŭ în kontulŭ Municipalităȕii, la unŭ óre kare D. Paurea (omŭ alŭ Prinȕului Bibesku) ku preȕulŭ obiȕnuitŭ; kăndŭ în anulŭ acela grăulŭ s'a vindutŭ ku unŭ preȕŭ fórtē mare.

La anulŭ 1846, ku okkasiunea înturnării din kăllătoriea nevestei Spătarului Ghika (1), s'aŭ fŭkutŭ keltuelŭ enorme din punga kontribuabililor. Kapităȕia din 1845, (40 miŭ de famillŭ plugare trekusseră peste Dunăre ŭi în Austria, în kursŭ de ŭapte anŭ, din pricina klăcei ŭ'a beilikurilor) în lokŭ sŭ skază în proporȕione ku numărulŭ emigraȕilor plugari, a kreskutŭ ku 300,000 lei; ȕeea ȕe împovăra pe kontribuabilŭ în fiingă ku suma de unŭ millionŭ ŭi jumătate aprópe.

În timpulŭ întălniriŭ Sultanului la Ruŭukŭ ku Prinȕulŭ Bibesku ŭi Prinȕulŭ Sturza alŭ Moldaviei, Reŭidŭ Paŭa konsilie pe Domnulŭ Romănieŭ a deski-de Kamera. La înturnarea sa ia ȕarră, Bibesku kolindă tóte judeȕele, însoȕitŭ de Villara, ŭi seamănă în drumulŭ posturŭ ŭi rangurŭ, ka sŭ'ŭi assure allegerile. (2)

(1) Fiitórea soȕie a Prinȕului, numită în aktele ofiȕiali, **Inalta logotnică!**

(2) Ku okkasiunea kăllătorieŭ ayeŭtia, Bibesku ingenukie la monăstirea Dealului (unde era egumen Palada) pe mormintul lui Mixai Viteazul. Un poet, kăpit. Eliat, i fŭku atunȕi următoarele versurŭ:

La 15 Noembre 1846, Bibesku konvókъ kollegiile elektorale, trimiúnd instrukúni prefekúilor ku totul kontrarií legii elektorale; astfel se skósse-
rъ din listele alegútorilor noъ pъrúí din zece din
cei ku drept d'a si alleși. In kapitalъ își asigurъ
18 kandidaúí; pe kúnd achi eraú o mie de allegú-
torí, în velle-l-alte kolegiuri abia se urka numbrulú
allegútorilor la vr'o duos-zechi. Adunarea fu duple
gustulú Prinúului, kare dette prin ea o aparinú de
legalitate aktelorú salle administrative și finanyiare,
fórté împovъrútoře pentru poporú. (1)

Splótarea minelor de sare fu datъ în licytaúie
ku o mare skúdere, și pe douí aní mai multă.

Ventul cerealelorú, ce se urka pe anú la pa-
tru millióne aprópe, și kare era destinatú pentru res-
plétiri náúí nale și gratifikúri, fu dъruitú de Kamerъ
Prinúului Bibesku, sub titlu de adaosú la lista civi-
lъ, pe viadъ.

Invъúztura skólelor, ce era fъrъ platъ, fu tak-
satъ ku trei galbení pe lunъ pentru elevii esterní.

Kontraktulú poútiilor, fъkutú k'o mare pagubъ

Unbra lui Mihaí kátре egumenu Palada.

Pъrinte Palada,	Штíí, tatъ, la morminte
Tъmúie grópa mea:	Kъ Dravií fak ispite;
Kъchi peatra'mí cea kuratъ	Se fak strigóí, stafie;
Fu astъzi sъrutatъ	Fъ semn sъ nu mai vie,
D'un Drak ímpeligat.	Sъ piarъ-ýllu Nekurat.

(1) Ku okkasiunea aचेstei Adunúri, un poet d'atunúí fъku urmъ-
tórele versuri:

Tiranul ku nas Mare,
Ku suflet însъ mik,
Spre-a náúiei perzare,
Kompuse-o adunare
De ómenii dé nimik.

pentru Vistierie, fu și aceasta sanționată de Kameru, care i akordă pe d'asupra dreptul d'a putea întregi făr apelu sentințele tribunalelor de țara instanț.

„Bibesku pusse de hătu kă nuielle o jună guvernantă din Hanovra, ce avusese nefericirea a kădea în disgrăgia nevestei Prințului, zice D. I. Ghika, pag. 69.“

Aci e lokulă a însemna kă în a duoa edigiune a Regulamentu'ui Organikă, publikat sub guvernul Prințului Bibesku, s'aă falsifikată mai mulți artikoli importanți din adeveratulă Regulamentă; iar kestionea monastirilor zise Brânkovenestî, remasă de la Kisseleff în stare de procesă, în a duoa edigiune a Regulamentului se vede trekută de Bibesku sub titlu de LEGUIRE. ¹

„În skurtă, starea României sub Prințul Bibesku se pôte resuma asfelă, zice d. I. Ghika.

„Kălkarea tuturoră legilor konstituționale; întrebuingarea baniloră Statului în folosulă boeriloră, mară și mișă; ridikare de imposită fără budgetă și kontrolă; abuseri enorme în administrăție; korumpție în tribunale; lipsă totală de garanție pentru proprietate; în fine, desmăgarea familliei!“

Eată amicii ordinei, ai familliei, ai religiei, ai proprietății, judckauți de kiar vice-președintele Kameri boerești, ku akte oficiale.

Konsululă franțesă din Bukurești, D. Billecocq fiind k'a deskrisă kabinetului dela Tuilleri modulă

¹ Vezî Monastirile zise Brânkovenestî, de D. Bolliak, Rom. No. 264, anul korent.

allegerii Bibeskului, și toate câte aratarmă mai sus, fu destuită de Ministru Guizot, prin influința D-ei Lieven, favorita primului minisiru al Franței, pe care favorita soția Bibeskului o kulmasse de daruri și de bani. (1)

Konduita Prințului Bibesku, în privința MĂNĂȘTIRILOR ÎNCHINATE, o aflăm într-întreg în importanta operă cu acest titlu a Marcelui nostru publicist, D. Cesar Bolliak. Prințul Bibesku a înkis și skólele sțetești, instituite de Aleksandru Ghika.

Kătă despre libertatea preseiei, sț se vază operele autorilor din avelă timpă, conțite de fórfeka censurei; ilustrulă nostru istorikă Bălcesku, pentru un artikolă istorikă din *Maqasinulă Daciei*, toleratū de censure, fu silitū sț se espatrieze, ka sț skape de persekuija Prințului Bibesku ș'a boerilor sț.

Kurierulă Romană al D. Eliad: fu sugrumatū de Bibesku la 11 Iunie 1848, din ordinulă lui Duhamel.

De și toyă le kunoaștemă ačeste, fiind kă a-bia sunt 15 ani de kând se komitteau ačeste nelegiuri, am luatū de martorū îns pe D. Ion Ghika, pentru a da mai multă greutate opereii nóstre.

Akum vom lua de martorū pe D. Ioan Eliade.

Deskidem PROTECTORATULŪ ȚARULUI, și citimū la paginile 27 și 28.

„Următorulă lui Aleksandru Gika la tronulă Romăniei, însemnatū mai de nainte de Russia, era *Știrbei*, kare o servisse ku zelū. Fratele sț, G. Bi-

(1) Histoire des Principautés, par Elias Régnault, pag. 235 mi 250.

besku, skamotându-și postulul, o surprinse kiar pe Russia, de și îl kunoștea *ce pómă este.* (1)

„Bibesku fu allesü Domnă prin dibăcia sa. Planulă moskovitū d'a okkupa ambele Țărī, pe kare planū îl demaskasse *Alek. Ghica*, numaī putea fi pusū în jokū sub Bibesku. Makiavelliī uralianī (Muskaliī) se gîndiră atunçı a întroduče în țarră koloniī ruseșī; trimisseră dar kunțskătorī pentru sploatarea mine-lorū; dar Regulamentulū nu îngăduia ačesta fără aprobarea Kamerei. Bibesku priimi ku bună voință pe Trandafiroff ku aī sū, rekomandăndu'l ku denadinsulū ministerului, kare și înkeie kontraktū ku splótorulū rusū, ordonăndū prefekțiilor de judeče a'ī da totă ajutorulū putinčiosū; adikă, a sili pe proprietariī munșilor a priimi kondișinnele komunismului kosakū: „*Al tēū e al meū, dar al meū nu e al tēū.*“

„Trandafiroff avea înkă deplina putere a adduče din Russia vr'o patru saū činçı miī de munșitorī; se îngellege kă soldașī (des sapeurs) strevestișī în țărani, ka ómeni supușī și disčiplinașī.

„Ačestū aktū arbitrarū alū Bibeskului, *ce viola pe fașă Regulamentulū Organikū, kum și pročeđarea lui Trandafiroff kătre proprietariī, revoltară spiritele, și siliră Kamera a interpella ministerulū asupra unuī aktū atătī de skandalosū ce atakă dreptul publikū și privat.* (2)

(1) Konsulul muskală a povăguită pe Bibesku să îmbraye, în zioa ungeriī, kostumul lui Mixai Viteazul, spre a'ī face ridicolă. — *Vezi: l'Autriche, la Turquie et les Moldo-Valaques, par B...*, Paris 1856 pagina 69. —

(2) Ku okasiunea ačesta, D. Elliad fărne numita allegorie **Mă-**

„Bibesku nu putu sufferi atîta kutezanțz (audace) din partea Kamerel; și dissolvz Kamera *facșiosă*; prin ačestz, Bibesku a meritatū din partea Muskalilor, înalțz sčî patroni, epitetulū de *rariū giuvaerū* (rare bijou); dečî, Russia i dette, prin Inalta Pórtz, o autoritate absolutz, fьrz kontrolū, (fьrz kamerz); și Цара sufferi trei anī jugulū sčū de ferū: kčî konsingeniī și kreaturele Prințului, subt egida sa domnész, vîdeaū la licitație, fьrz temere și rușine, funkțiile Statului; despuiaū monastirile, spckulîndū averile lor; și tóte ačestea, ka sč pótz da pretestū *eucerniceī Ortodocsiī* (Sînta Russie!) a se konstitui epitropulū Romъniei, protektorulū ei *ncinteresatū*.

„Ka sčșî jóche pe deplin rolulū de *destructorū*, Bibesku lovi limba naționalez în skóle, și martirisz prin ridicolū și persekuciie pe skriitorii romъni; astfel kč ku kčtū își înstreina afekțiunea Romъnilor, p'atčtū kčrčta favórea Царului, și dreptulū d'a guverna k'o mъnz de ferū.

„Kabinetulū din Petersburgū se veselea de guvernarea *určiosă* (odieux) și ANTINAȚIONALĂ a Bibes-

ceasul și florile, kare fьku un mare sgomot, mi influințz mult asupra Kamerel: kopiem kčteva versuri din ačea frumósz allegorie:

Мъи мъчеше, мъи мъчеше,
Мъи spóne, мъи plozkanie
Dъ-ne pачe mi te kargz,
Dute drakulū din țargz.

Nene tatz grъdinare,
Ia grъndeshíte mai bine
La primejdia čea mare.
Če-o sč faci ku'n mьrčivе?
Цирь'l peste gard afarz!
Meargz drakulū din țargz!

kuluŕ: кѣѣ ġinta Russieŕ este a kompromaite pe Domnitorŕ ĩn okŕŕ poporuluŕ, ĩmpingġnduŕŕ la totŕ felulŕ de abusuŕŕ; astfelŕ ka ómeniŕ oneŕŕŕ sġ fie siliġŕ a se arunka ĩn bragele PROTECTORULUI ORTODOCSŕ.“

La pagina 31, ġitim:

„Russia konta pe *grabnica suppunere* (la promta obeissance) a luŕ Bibesku.“

La pagina 32, ġitim:

„Bibesku, kare menagea oare kum partidulŕ naġionalŕ, dupe revoluġiunea din Fevruarie 1848, auzindŕ kġ Duhamelŕ a zisŕ luŕ Villara ĩn Iaŕŕ kġ va veni ĩn Bukureŕŕŕ aŕŕ da mġnġ de ajutor kontra orŕkġriŕ miŕkġrŕŕ, se umplu de bukurie; ŕi skimbġ ĩndatġ limbagiuŕ sġŕ kum partidulŕ naġionalŕ.— Il taksġ de *turcofilismŕ* ŕi de *ingratŕ* kġtre *bine-vcitoarea Russie*, *singura care póte duce Moldo Romġniġ la fericire*, adikġ *la independinŕġ*, zicea Bibesku.

„Ģine kunóŕte limbagiuŕ luŕ Ŗtirbei, fratele Bibeskuluŕ, kġnd kum kġllġtoria sa ĩn London, la anulŕ 1848, ĩnġellege uŕor de unde purġedŕ aġelle illusiunŕ, atitŕ de amġgitóre ŕi fatale!

„De aġeea, bietulŕ Domnŕ (le pauvre diable) zice D. Elliad, la pagina 33 din PROTECTORATULŕ ŖARULUI, era dispusŕ la orŕ-ġe ĩn favórea Russieŕ: a ĩmplini adikġ orŕ-ġe doringe ŕi intenġiunŕ alle luŕ Duhamel.

La pagina 43 din Protektoratŕ ġitimŕ:

„Bibesku, dupe ġe a iskġlitŕ de bunŕ voe (*librement*), Konstituġia proklamatġ la Islazŕ la 9 Iunie

1848, — къѣй poporulă kapitalei era fьгъ arme, — dupe ce a guvernată duoză zile ka unŭ Domnŭ romanŭ, ѳnfrikoșinđŭ se de Duhamel, abdikъ koróna și gloria d'a fi salvatorulă și pe generatorulă nașionii salle.

„Dar Ribesku era, kontinue D. Elliad la paginea 44, *unŭ bietŭ potentatŭ snervatŭ* (1) (un pauvre potentat énérvé); și nъrusti đarra, ku amъgitórea speranșă kъ peste pușine zile Duhamel flŭ va reinstalla pe tronulă Romъniei.“

Deskidemŭ akumŭ o altă operă a D-lui Elliade (2) și citimŭ la paginea 24:

„La 1848, D. Magheru fu numitŭ de Prinșulă Bibesku prefetŭ ѳn distriktulă Romanășă.

„De și lingușitŭ de Bibesku și de Daskoff, D. Magheru nu voi ѳnsă a lua parte la intrigile Muskalilor ș'alle Țiokoilor.

„La 1848, dupe konsiliile D-lui Magheru, Prinșulă Bibesku promise a se pune ѳn kăpulă mișkării nașionale, ș'a nu lăsa đarra ѳn prada anarhieii.“

Dar la arătarea lui Duhamel ѳn Iașă, Bibesku skimbă limbajulă, kum amŭ arătatŭ. D. Magheru, voiadă s'ălŭ ѳnșere, i skrie din Karakalŭ kъ Revolucșionca a sbuknitŭ peste Oltă; deșă, eată ce zice D. Elliade ѳn privinșa așesta, la paginea 87 și 88 a operei salle mai susŭ citată:

-
- (1) Țăranul zice fьгъ mustășăi, ka să arate o voingă de femeie, o pъrustă plină de vanitășăi și d'orgoliu.
- (2) Mémoires sur les événements de 1848, par I Elliade Rădulescu, publiés à Paris, 1851.

„D. Magheru priimise de la Bibesku, la 10 Iunie, următorul bilet, p'ună petikū de hirtie:

„Îmī skrii kē kēgiva ómenī s'aū reskulat în dis-
„triktulū azella, și s'aū konstituitū în guvernū pro-
„visoriiū. Mē întrebi ce se faci? SĂȚĪ ÎMPUSCĪ! Te-
„veī înțellege ku kolonelulū Garbasky, kare plékē
„îndatē din Bukureștī ka sē se puie în frunrea regi-
„mentului sēū din Kraiova.“

Și la pagina 89, D. Elliade observē, ku dreptū kavintū:

„Membrii guvernului provisoriiū, la citirea acestui biletū, se deçisserē a konsidera în viitor pe Bibesku ka p'unū INEMICŪ, și A'LŪ TRATA CA AST FELŪ.“

Ce legiune pentru tribunii poporului, d'a nu pune ničī unū temeii pe promisiunile Prinșilor *sner-vași*

Totū în opera D. Elliade, aflēmū konversașia sa ku Bibesku, înaintea sosirii în Bukureștī a lui Duhamel. Vezi pag. 31—37.

Starea deplorabilē a Romēniei sub Prinșulū Bibesku, de și kunoskutē de noi toșī, kari amū apukatū avei timpī nefericișī; de și susșinutē ku mērturii k'alle Domnilor Ioan Ghika și Ioan Elliade, ce nu potū fi bēnuici de perturbatori de meserie, o vom susșine înkē ku o mērturie înaintea kēria plesku tóte velle lalte mērturii.

Unū împiegatū din kançellaria konsulatului ruskū a publikatū la Bruksele în 1847 o broșurē intitulatē:

LE PRINCE BIBESCU ET SON ADMINISTRATION.

(Administrarea Prințului Bibescu.)

Autorul acestei broșure judecă politica Bibeskului și a lui Daskoff din punctul de vedere al intereselor Rusiei; deși, el constată toate cele arătate pînă aici, și zice că conduita Hospodarului și a Konsolului făcî un mare rău politicei rusești, slăbindu influința Rusiei în Principatete dunărene.

El constată în broșura sa astfel:

„Daskoff și Bibescu, prin conduita lor nekibzuită, împingî pe Români la revoltă kontra Rusiei.“

Daskoff zicea; „Bibescu fură; dar Eu guvernî, avîndu de adiutant pe Bibescu.“ (1)

Invokî acum mărturia D-ului arhitekt Mellik, fostul deputat al orașului Giurgiū în Legislativa din 1860, și bărbat onorabil; deși, ea ne spune că D. Mellik, mai deunăzi, făcî ku mai mult:

„Ce gîndește oare D. Bibescu viind în țară? Că Români sunt atît de proști ca să mai creză p'un om care i a înșelat într'un mod atît de nedemn? Uitat-au oare Români abuzurile ce se făceau sub guvernul său? Cândă ku fîcerea teatrului național, înțeput sub D. Bibescu, eu eram înșărcinat de guvern cu konstrukția teatrului; și fiindcă m'am oppus a da kitanț pentru 100 mîi de kîrămizî în lok de 20 mîi, Prințul Bibescu îmi împută acesta, zikîndu'mi:

(1) Vezi Protektoratul D-ului Elliade, pagina 29.

— Ku lupii, katъ sъ urli ka lupi (1)

— Eū nu ŝtiū sъ urlū ka lupii, i respunseiū; eu suntū p̄storulū kare, k̄ndū int̄lneŝte lupulū, i sparge kapulū ku čomagulū.

„Bibesku b̄tu din pičorū, ŝi ordonъ ka s̄mī daū demissia. -

— Nu o pot da, i respunseiū; destitue-mъ.

„ŝi fiindū kъ Bibesku se temeja ka sъ nu daū pe f̄aḡъ HOŢILE, mъ destitui intr'unū modū indirekt, desfiinḡndū postulū meū.

„Daka guvernulū aktualū ar vrea sъ čerčeteze dosarulū relativū la teatru, s'ar inkredina de čeeja če ŝtie tótъ lumea: kъ adikъ trei p̄rḡi din patru din keltuelele f̄kute ku teatru naḡionalū aū intratū in pungele čellor influinḡi d'atunčī“

Într'adev̄r, toḡi ŝtimū ku če materialū, ku če zille ŝi ku če banī, s'a ridikatū zidirea palatului de la B̄n̄esa, in kare k̄ntъ ast̄zi bufniḡa; kum ŝi alte zidiri de pe h̄ngъ gr̄dina Čiŝmigiu!

Pentru kompletarea čellor ar̄tate de Domniū Ioan Ghika ŝi Ioan Elliade, vom ad̄oga ŝi čele skrise de D. A. B..., agentū vekiu in Orientū, in opera sa tip̄ritъ la Bruksel in anulū 1848, aduoa ediḡiune, sub titlu: **La Principauté de Valachie sous le Hospodar Bibescu.**

Ačestū agentū m̄rturiseŝte in prefaja operei salle, kъ, profit̄nd d'o lungъ ŝedere in Prinčipatele dun̄rene, ŝi fiindū in str̄nsъ leḡturъ ku persōnele čelle maī

(1) Despre ačest fapt menḡionéz mi Elias Regnault, pag. 243

însemnate din Muntenia, a putut kunoaște bine totu ce deskrie; și kă, atătu prin karaklerul său, kătu și prin posiđiunea sa, e liberu d'avelle influinđe meskine ce răbăceskū pana unu skriitoru, ținta sa fiindu adevărul și dreptul.

Ka Romănu ce amu studiatu în aktele officiali administrarea Prinđilor regulamentari, mărtoreskū kă adevărul arat diplomatul anonim, în ceea ce privește guvernul Prinđulu Bibesku.

La paginile 61, 62 și 63 din această operă, citim: „D. Bibesku, profitându de neînțelegeroa Prinđulu Aleksandru Ghika ku konsulul rusu, publikă la Paris, print'unu ore kare doktor Piccolo (censurul de presă subt Alek. Ghika, pămuit de D. Elliad în *Curierul Romănu*) o broșură intitulată; „*Paul Kisseleff et les Principautés de Moldavie et de Valachie, par un habitant de Valachie*. (Pavețu Kiseleff, și Principatele Moldavia și Romănia, de unu lokuitor din Valahia).

„În această broșură, Bibesku lingește pe generalul Kiseleff ka să'si atragă protekțiunea sa, pentru a'i înlesni urkarea pe tronul Romăniei. Print'această operă, D. Bibesku se făku kunoskutū în Europa, și fu priimitū în Romănia dreptū șefulū oposiđiunii ce ridika kapuțu kontra administrării Prinđulu Ghika; această oposiđiune triumfă în allegerile deputađilor pentru Kamera din 1842; ea fu susținută pe fađă de konsulul muskăleskū, de klerul nemulđumitū ku legea ce regulasse la 1840 averile măn-

stirești, de boerit *paraponisiți*, de aspirații la domnie, și de toate *códele* lor.

Pagina 65 și 66,

„Adunerea nmi komissarî pentru redaktarea răspunsului la adresa tronului pe D. D. Villara și Bibesku, cei două korifei ai Opозициunii, amândouă ministrii sub Alek. Ghika, a kria administrare o servisser, și pe kare se pregăteaă akumă a o surpa; ačestă administrare, și daka va fi fostă greșit, era greșit totă prin abuserile fêkute de ministrii. Tipulă Romnului *ciocoi* (parvenu), Bibesku și Villara, aži insolentî (obrasnič) mîne vilî (tăritori), ei fură însărcinați de majoritatea Adunării ku denunțarea ABUSURILORŪ NUMEROASE alle guvernului Prințului domnitor. Numai în Romnîn pôte vedea čineva lukruți ce nu le vede în nič o altă parte de lume (ka la noi, la nimeni). Četiți ačea adrese a Kamerei. Dar óre redak'orii ačestei adrese, ajungândă la putere, aș stîrpiți ei abuserile, aș ștersă ei lakrêmile Romniei? Tokmaî redaktorii adresei (Villara și Bibesku) aș fêkută tokmaî ačelleași abuseri ce înputaă administrăril Prințului Alek. Ghika.

Pagina 98 și 99.

„Greșela Prințului Alek. Ghika a fostă kă n'a dissolvată îndată Kamera, și n'a fêkută o anketă pentru konstatarea abuserilor și pedepsirea abuserilor. Atunč amă fi vîzută prin pușkării pe mulți din membrii ačellei Adunări, kari, ka funkționari sub guvernulă lui Ghika, eraă fôrte greč kompromiși dupe

deklarările făcute de Kameră; și mai cu seamă, pe D-nii redactori ai adresei, kari, ka ministrii, urmași să fie răspunzători de cărmuirea lor. Apatia ce Prințul Ghika, arăta înaintea și în timpul alegerilor, și răzbi la căderea sa, îl făcuse kompromisă ku totul, grăbindu destronarea sa. (1)

Pagina 100.

„Turcia și Russia, una ka putere suzerană, alta ka putere protektriță, trimisseră două komisarî ka să judece prozesul dintre Kameră și Domnitor; ku acesta se călca kiar *Regulamentu Organicu*, sanționat de așeleași puteri protektore; căci un art. din Regulamentu zice că *anchetele de felulă acesta să se facă în urma plângeriloră adresate de Cameră înaltelor două Curși Protectore*.

Pagina 102 și 104.

„Komisarîi trimiși să făcă anketa (Duhamel și Șekib-Effendi), unul ka să nu kompromiță pe konsulul ruskală Daskoff, cellălalt kumpărată de boeri(2) înkrimnară amînduo administrarea lui Alex. Ghika.

„După plekarea komisarilor, D. Bibesku pleacă iar la Paris, unde se zice k'a publikat o aduoa broșură, sub titlu:

DE LA SITUATION DE LA VALACHIE SOUS L'ADMINISTRATION D'ALEXADRE GHICA, suivie de l'adresse de l'Assemblée generale de Valachie. Bruxelles, 1842.

(Despre starea României sub administrăgia lui

(1) Știrea oficială a destituirii sale o primi la 7 Okt. 1842.

(2) „Les motifs peu honorables de ses convictions sont de notoriété publique,“ zice diplomatul ce cităm.

Alexandru Ghika, urmat^z de adresa Adun^{re}i ob^{ste}ști a d^{re}rei Rom^{ne}știi, Bruksele, 1842).

„Acest^z broșur^z este o libell^z violent^z kontra Hospodarului Ghika, nedemn^z d'un om^u kare se respekt^z pe sine; în ea Prințul Ghika e tratat^z de arnău^t, prefăcut^z și viol^{ent}, și de inemic^z al Rusiei ș'al institu^{ți}unelor acordate Principatelor de către Russia. (1)

„K^znd Prințul Alexandru Ghika a plekat^z din d^{re}rr^z, starea Finanțelor era azeasta:

Veniturile	18,099,983	let
Keltuelele	15,770,503	—
In kassa de rezerv ^z se afla	1,100,000	—
In kassa central ^z	2,170,456	—

Dupe ce anonimul^z diplomat^z konstat^z t^ote k^zte arat^z și D.D. Ion Ghika și Ioan Eliade, adaog^z velle urm^zt^ore:

Paginea 125 și 126.

„Administrarea Prințului Bibesku se p^ote împ^zri în tre^z epoc^e: cea d'înt^zi^z koprinde timpul^z k^znd aktele salle observa^z formele esteri^ore alle Regulamentului organik^z, p^zn^z la înkiderea Kamerei; aduoa epok^z koprinde ve^z tre^z an^z în kare d. Bibesku a administratu finanțele, a impus^z nuoz^z impoșite, a modifikat^z kodul^z çivil^z, a restabilit^z ped^zpsa ku m^ortea, a f^zkut^z revensiunea, a akkordat^z

(1) Azeșta din urm^z e un titlu de glorie pentru Gika, de kare istoria i va d^zine kont.

pensiuni, a violatî drepturile municipale, și a desființat legea pentru înaintări; toate acestea fîr parțiparea Kamerei; a treia epokă koprinde ofisurile sale ce au desființat ku totul Regulamentul organic, (Paktul konstitutiv al României), prin desființarea legii în kestiuinea elcktorală.

Paginea 127.

„Profîțîndu de bunele dispoziții ale Kamerei, Ospodarul fîku se îreakă duoa legi, în 1843: una prin kare îndoia taksa asupra vinului și bîuturilor spiritose, și dreptul de 5 parale de kapul de vită înxmată, pentru intrarea în orașe; a dua, obliga pe sîtenii la șase zile de lukru pentru poduri și șoselle.

Paginea 130.

„Proiektul guvernului, relativ la adaosul birului sub pricinuire de îmulgînea oștirii, fu refusat de Kamera d'odată ku proiektul lui Trandafiroff.

Paginea 159.

„Difra venitului direktă fu mangînută, ku tôte împruținarea evidentă a populațiunei; ba kiar adrogată ku 215,509 lei, de și era o perdere de 95,410 lei din venitului indirektă, fu adrogată însă prin taksa arbitrară asupra passepórtelor; și prin sumele luate din kasele komunale, kontra dispozițiunilor imperative ale Regulamentului, ce opresk pe guvernă a se atinge de așești banii. Ku mijlokulă așesta, venitul României s'a urkată la 18,027,699 lei.

Paginea 141,

„Komparîndă budgetulă regulamentar de sub

administrarea lui Kisseleff ku bugetulū anului 1846, întokmitū de Bibesku, aflămū differinga în mai multū, la auestū din urm̄, ku suma de lei 6,243,759, în keltueli anuale; f̄r̄ a intra în auestū bugetū keltuelele administrative, și impositile d'o importanț̄ maior̄ : auestea formaū o alt̄ serie nuor̄ de operagiuni neatîrnato de Fiscū, și dirigeato de unū biuroū ad-hoc, în Ministerulū de interiore. Banii destinaūi pentru f̄cerea a duor̄ gr̄dinī publice, pentru sekarea lakulū din Cișmigiu, pentru kump̄r̄torea d̄velor la f̄ntīnele din Kapital̄, (1) pentru konstrukjiunea unū keiū la Br̄ila ș'a unū podū peste Oltū, se luar̄ din spinarea Neamurilor ș'a d̄ranilor (ku beilicele), și de la lemnele din p̄durele m̄n̄stireștī, și din sunia votat̄ de Kamer̄ pentru statua lui Kisseleff, kare a refusat'o, și pentru kare s'a votatū 500,000 lei.

Paginea 145.

„T̄erea p̄durilor m̄n̄stireștī ș'alle spitatului S̄ntului Pantelimon, neautorizat̄ de Kamer̄, și esekutat̄ numai k'unū simplu offisū domneskū, este o violare direkt̄ a dreptului de proprietate, și o simjitore perdere pentru Statū.

„Keiulū Br̄ilei (adaoḡ și podulū de peste Oltū)

(1) Aueasta, ka mi gr̄dinele, ka mi teatru, ka tôte, era o vīn̄ de aur pentru guvernul lui Bibesku. Ku 5 miliōne lei, keltuiūi pentru f̄ntīni, s'ar fi putut adduce ar̄ bun̄ din vinele izvōrelor du prin prejurul kapitalei, f̄r̄ konsumarea enorm̄ a lemnelor la mashina ad-hoc, kare ameninḡ stingerea p̄durilor; mai alles k̄nd vede cineva t̄erea lor cea neregulat̄ mi arbitrar̄.

s'a fãkutũ de duoz orĩ, fiindũ ruptũ de ñekãchunea Dunãrii; de ce sã nu se fakã odatã ñi bine?" (1)

Paginea 146.

„Ospodarulũ Bibesku ridicã la Bãlãsa o loku-
inã regaltã (unũ palatũ) pentru noua sa soãie (ne-
vasta Sprãtarului Ghika), kare palatũ s'a fãkutũ ku
femnele, ku varulũ, ku kãrmida, ku nisipulũ ñi ku
banii de la teatru, de la grãdinĩ, din pãdurele mã-
nãstipești, de la fãntãnele kapitalei, ku banii 4 lor
șase zille ai drumurilor, ñi ku banii kãsarnei, luããĩ
din kasa de ekonomie a rekrutãilor, kare ñn a-
dressa Kamerei, redigeatã de Bibesku ñi Villara se
zichea kã a fostũ *jefuitã* (dilapidãe) de șefulũ d'atunãĩ
alũ miliãiei, ñi kare ku tãte aãestea avu deșũĩ banĩ
ka sã akopere keltuelele unuĩ palatũ kolossalũ (ñn
kare urlã azi lupiĩ, fiindũ ẽimentatũ ku sudorile ñi
lakãrmile bieãilor ñnfurtunããĩ sãtenĩ).

Paginea 147.

„Ku okkasiunea fãcheriĩ keiulni de la Brãila, kare
s'a strikatũ, ș'a unãĩ grãdinĩ de la șosãoa Mogoșãoiĩ,
grãdinã nefolositorã publikuluĩ pentru poziãiunea sa (2)
s'aũ risipitũ (ont ẽtã gaspillãs) mai multũ de 19 mi-

(1) De ce? Fiind kã boeriilor nu Ospodarilor le trãbuia banĩ
BANI MULȚI, ka sã dea pe la unũ mi algii din protektori
lor, mi ka sã ñie luksul la ñnããchunea baronilor din Austria
m'a Lorãilor din Anglia. Eatã de ce mi mozelle, mi poduri,
mi pavage, mi keiuri, mi fãntãni, mi grãdine, mi teatruĩ, to-
tuĩ sã fããe la noi rãu, mi p'un ñntins pããor: ka tãte aãestea
sã dea un venit anual, kare sã ñntãe ñn punãele fããã fund
alle ẽmenidãr fããã rușine, fããã temere, fããã konșãinããã.

(2) Fãkutã pentru ceĩ ku trãsurĩ, kããĩ celor fããã trãsnãĩ le vine
greu a se duãe akolo m'a se ñntããã pe jos. TOTUL PEN-
TRU BOERI!

lióna lei, deosebită de pagubele nekalkulate, skóse tot de la s'teni prin nuoele împunerî ce aŭ çerutŭ avelle deşarte lukrãrî.

Paginea 148.

„Se póte preŭui la 16 milióne lei, çelŭ puçinŭ, abusurile ce aŭ isvoritŭ din învoeele s'tenilor ku proprietariŭ, pentru 40000 de sate, în timpulŭ admi-strãriŭ Prinçului Bibesku; abusurî ce aŭ luatŭ ku tim-pulŭ forma regulatŭ de imposita.

Paginea 149 şi 150.

„Înkiderøa Kamerei în kursŭ de patru anŭ, pe lîngŭ açeea kŭ lipsa çarra de drepturile cî politice, şi kŭ vrbtŭma interesele ş'alle boerilor ş'alle çbranilor, dar a lipsitŭ şi pe oroşani de drepturile lor: fiindŭ kŭ allegerile municipale se fŭkurŭ în avestŭ timpŭ *cu ordinulŭ poliçiei*. Boeriŭ çei mai konsideraçuŭ furŭ eskluşŭ şi de aci, ka de la ori ce împçrtçire direktŭ sau indirektŭ a affaçerilor publice. Ku tot adaosulŭ de 300,000 lei votatŭ de Kamerŭ la 1842, tot în paguba kontribuabilor, bugetulŭ Kapitaleŭ era în deficitŭ, şi se susçuinea ku împrumutãrî, mai allesŭ kçndŭ i se pusse municipalitçuŭi sarçina çea grea d'a veni în ajutorulŭ çrãdinelor publice k'o sumŭ anualŭ de 63000 lei, k'o subvençuione anualŭ de 33,000 lei pentru teatru, şi ku suma de 80000 lei pentru keltuelile maşinei idraulice a fintŭnelor; la kare adçogçnduse sumele pentru fokurî de artifiçuŭ, arkurî de triumfŭ, luminaçuŭi *feerice*, serbçtorŭ, kçsçtorŭi alle Domniçelor

ș'alle Ospodarului, se urkă tóte peste suma de 230,000 lei, pe totú anulú, după o preguire moderată.

„Se împuta guvernului Alek. Ghika kă are venitú pe sic kare zi de la brutarí și măcellarí velú puđinú o mie de lei; presupuindú ačesta ka un adevăr pentru guvernulú lui Ghika, putemú affirma kă, pentru guvernulú D. Bibesku, ačestú rușinosú komerčiú nu e o kalomnie.

„Nu maí zikú nimikú despre nekurăđia uliđelor, kare e proverbială. Viú la fokulú velú mare din anulú 1847, kare a prefăkutú în cenușă cea maí însemnată parte a Bukureștilor: ačestú inčendiú a doveditú kă nu s'a csekutatú de Bibesku ničí una din măsurile înđellepte prevăzute de Kisseleff în Regulamentulú Organikú; astfel, stingerea fokulú era ku nepuțină.

„Ospodarulú Bibesku, fiindú kă assistasse la ačestú inčendiú vr'o duoz ore, priimi aduoa zi de la Municipalitate o adressă de mulgumire. Mulgumire pentru ce? *Fiindú că scăpasse Bucureștii care arsăse* (pour avoir sauvé la ville qui avait brûlé). Să fi vărutú, ku okkasiunea ačesta, pe D. Konsulú Daskoff ce entusiastú era de Ospodarulú Bibesku! Elú nu putea pričepe EROISMUL Bibeskulú, kare se espusesse la fumulú flakkărilor, și kare întărziasse ku duoz ore prinzulú său în ačea zi nefastă (zi de jale).

Paginea 152.

„Tranii sufferiră multú sub guvernulú ačestulú Ospodarú: de se plńgeau la ispravničí kontra zapčii-

lor, ispravnicii didea dreptate zapciiilor, kari erea kreaturele și instrumentele lor de hojie; de se plingea la ministrii kontra ispravnicilor, ministrii didea dreptate ispravnicilor, kari i ajuta la hojii și la allegerile de deputați. Kapanul (monopol turcesk), nu în folosul Stambulului, ci al favorizilor Ospodarului, era în tot puterea lui.

Salve Imperator, morituri te salutant. (Să te-
ești, Cesare! Aveia pe kari tu i ucizii, te salută la
ora morții lor!)

Suspendăm un minut viața, ca să facem
o oră kare reflecțiunii

Ospodarului nu i era frikă nici de Kameră, nici de
opiniunea publikă, nici de Europa civilizată; frika
lui era de Nikolae I al tuturor Rusiilor; deci, kon-
solul frances Billecocq i sta în grădă; fiind kă a-
cestă konsul, în interesul României și al Civiliza-
țiunii, avusese kutezanța a skrie kabinetului frances
la allegerea Bibeskului aceste kuvinte:

„Va veni o zi kând Muskalii, trekînd Prutul,
vor arunca o sfidă Europei întregi.“ (1)

Bravul Konsul fu tratat de D. Guizot kă visi-
onar! Ce bucurie kă se fi simțit D. Billecocq
la 1853, kând a văzut realizat profecția sa din
1843!

Dar ce i pisa Bibeskului de Franța? Russia se
trăiască!

(1) Histoire des Principautés Danubiennes, par Elias Régnault
pag. 198.

Kopiemă din *Istoria Principatelor* de Régnault pag. 235, următoarea depeșă a D-lui Nesselrode către Daskoff, ku data din Ian. 1843, pușină dupe allegerea Bibeskuluț.

„Nu putemă în destulă lăuda înțelepciunea măsurilor luate de Dumnéta ku această okkasiune, spre a ajunge la asemenea rezultată. Rekomandațiunea D-le a fostă nemerită și norocită. Allegrea junelui D. Gheorghe Bibesku a RESPUNSŪ PE DEPLINŪ LA A NOASTRĂ DORINȚĂ (a *parfaitement* répondu à notre désir). Te rugămă dar a esprima Prinșului felicitățiunile năstre celle mai sincere pentru allegerea sa. I veț komunika INSTRUCȚILE NOASTRE, și i veț face kunoskută totă d'odată totă SPERANȚA DE SUCCESŪ CE PUNEMŪ ÎN ADMINISTAREA SA. Nu ne indoimă kă aceste speranțe va și curîndă a le realisa; și astfelă va respunde cu DEMNITATE la ÎNALTA IDEE ce Împăratulă a avută despre principiile sale, despre caracterulă său și despre talentele sale distinse.“

Această depeșă se kompletéză ku cea următoare, kari amândouă demaskă skopulă ortodocsă ală Ortodoksei Russiț, protektrițe Românilor cea neinteresată, și garantulă sinceră ală drepturilor năstre politice.

Deskidemă *Memoriile Regenerării Româniței* de D. Ioan Elliade, pagina 348 și 349, și citimă celle următoare :

„După măchellria din delulă Spiru, (15 Sept.

1848) Generalulă Duhamel kare ŝe afla în tabăra lui Omer Paŝa, vîzîndă în fine realizînduse speranțele Rusiei, espediază fără întîrziere următorea epistolă kătre generalulă Liders în Moldova.

„Generale,

„Pretestulă legală pentru intrarea trupelor Ma-
„jestății Salle în Valahia, s'a dată de kătre kiar Tur-
„cii însuși. Desordinea s'a făcută, sîngole a kursă.
„Turcii au intrat în țarră ka niște *barbari*; Rusii
„vor intra ka *protectori*. Grăbește-te, generalulă meu,
„a trece kurîndă granița. ROMÂNIA E A NOASTRĂ (sic)!
„Eaț momentulă favorabilă d'a pune mîna pe Ori-
„entă și a amenința Ocidentulă.“

„D. Skarlată Voinesku, administrator ală dis-
triktulă Buzeu, pe unde era să treacă kurierulă lui
Duhamel, puse mîna pe kurieră și desigillă depe-
șile generalulă; dar kuragiulă prefetulă ŝe mîrgini
a skute koppie dupe depeșa vitată, în presința nota-
bililor orașulă, negreșită, intimidată de bocrii aflăi
făgă; i'a fostă frikă a opri originalulă ku kare Romăni
ar fi protestată în fața Europei kontra sentimentelor
leale alle țarulă.“

Venimă iarăș la opera diplomatulă anonimă.

Paginea 153 și 154.

„D. Billecoq fu înlokuită în Romănia prin D.
Doré de Nion la 1846. Bibesku, kară voia să'lă
atragă în parte'i, îi inkirie o kasă pe kare o mobilă
ku velă mai mare luksă; avînd ș'o grădînă inkîntătoare,
dessinată și plantată de grădinarulă Mayer, (dîndu'i

în dispoziție, se zice, ș'o trȃsurȃ elegantȃ ku niște kaș de fokȃ). D. Nion fu uimitȃ, fermekatȃ (fascinȃ) d'atȃta galanterie domnȃskȃ din partea Ospodaruluș; și înȃperu sȃ mișȃi tȃrne la elogiurȃ kȃtre kabinetulȃ sȃu în favȃrea eschelentissimuluș Prinȃipe Domnitor alȃ Valahiei."

Paginea 157.

„Ku okkasiunea însurȃtorȃ Prinȃipuluș Bibesku ku nevasta Sprȃtaruluș Ghika (înalta logotnikȃ) Guvernuluș sȃu impuse o dȃjdie ad-hoc pȃranilor (la corbeille du mariage) kare se urka la suma de 3,840.000 lei. Prinȃr'ȃvȃsta, Prinȃipuluș Bibesku își atrase dispregulȃ generalȃ.

„Spitaluluș Sȃntuluș Pantelimon, fundatȃ și dotatȃ de famillia Ghika, posseda atunȃi o rezervȃ ka de 700,000 lei, pe kare o smulse Ospodaruluș Bibesku (elle lui fut arrachȃe). ȃvȃsta s'a urmatȃ ku mai multe stabilimente pietȃse. Se valoreazȃ la 4,530,000 lei tȃte sumele sustrase pȃnȃ azi (1848) din kasa ȃentralȃ; și mai atȃta sȃmele sustrase din alte kase publice.

Paginea 158.

„Spre a skuza ȃre kum ȃvȃste jafurȃ (dilapidations), guvernuluș Bibeskuluș, fȃrȃ a fi vr'o nevoe, își propusse a rezidi patru mȃnȃstirȃ de sub munȃi, kum și încȃperile dela Episkopia de Argeșȃ; keltueele nefolositorȃ, ȃe se urkȃ la 5 mil. lei, servirȃ de paravanȃ la ingerenȃa sa ilegalȃ în kasele ku banȃ alle

măneștirilor; două pături din trei din aceste keltueli sunt fiktive. (1)

Paginea 160—163.

„Ramura serviciului kare a sufferitū mai multū din inkiderea Kamerei, și unde garanțiile regulamentariū aū fost pe față violate, este ramura judekto-reaskă, pe kare însuși Kisseleff n'o putusse regula difinitiv. Ospodarul Bibesku, ku numirea lui Villara la Justiție, organiză și sanționă хогія, mărind konfusiunea, sfărămând kiar Regulamentul; esilend, fjudekată, pe ceī ceī kontrolă guvernulū, de și Art. 6 al tratatului de la Ak-kerman garantéz libertatea individuală kontra abusu'ul de putere al Ospodarilor.

Paginea 164—173.

„Ku okkasiunea skimbării legii elektorale, se resturna din temelie tratatele și Regulamentul, și pentru kare konsululū ruskū nu făku niči o protestare, ba inkă impedikă protestarea a 84 de boeri, mari și mici. (2)

Paginea 178—179.

„Daka țara nu s'a mișkatū pănă la 48 pentru atâtea arbitrariuri; daka Kamera a sanționatū tôte aktele ilegale alle Ospodarului, ačeastă nu va să zikă kă țara era liniștită și fericită, kă Kamera era independentă și națională, kă Daskoff era feniksulū konsulilor, și kă Bibesku era modelulū Prinților. Eū

(1) Materialul adunat ku ačest skop la Episkopia de Argen a putrezit fără niči un folos pentru Stat.

(2) Vezi ačel protest în opera ce cităm.

însă, care am văzută ku okii tôte avelle ilegalității; eă care vorbeskă basatū pe ACTE OFEICIALI ce le putemă reproduce ori kând; eă care 'mă am propusă a arăta adevărulă în ačestă oporă, a lumina opiniunea publikă, și a plăti Romănilor ku ačestă ospitalitatea ce'mă-au akordată; eă mărtașesk în konștiință kă, de la Dunăre pănă la Milkov, ună ăipătă era sub Bibesku kontra hoșiei organizate; și ačestă ăarră, pe care adresa Kamerăi kătre Prințul Gika o represinta ka ÎNGENUCHIATĂ SUBT ABUSURĂ, guvernulă Bibeskulă i sugea tot sângere din vinele ei.

Pagina 181—182.

„Konștirile anilor 1843, 1844, 1845 și 1846 fură sanționate fără ăerăetare de Kamera servilă de la 1847. Impositele stabilite în modulă cel mai arbitrar, și strângerea banilor dupe dănesele, și aplikarea lor multă mai arbitrară înkă, totulă fu legalizată de Kamera. Bugetulă se împovăreă ku suma anuală d'o jumătate million de lei, luăă din kasa ăentrală, care kassă, pe lângă suma de 710,000 ce mai respundeă, avea să kontribue în viitor, pentru keltueele Statulă, și ku suma 1,210,000 lei, sub titlulu de împrumutare, fără speranță însă de despăgubire; se mai împovăra bugetulă ku suma de 2,800,000 lei în kontulă Ospodarulă, ka despăgubire pentru keltueele făkute ku investitura sa la Konstandinopole. O sumă d'o jumătate million fu akordată pentru regularea țării străi la oknele de sare: keltueele ce nu s'ar fi putut urka de kăt la șase miă galbeni. Impo-

situlū invъдъturei nu trebuia așezat într'o darrъ unde, kum a zisū însuși Kisseleff, instrukțiunea are nevoie de inkurageare. Kontraktarea poștilor, fьkutъ k'o maree perdere pentru Stat, fu legalissatъ orbește de Kamera, șcl.; în fine, zelulū Kamerei a mersū atъtū de depărte, inkъt a deklaratū kъ, nemaī avîndū nevoie a citi proiectele presintate de Ministrii sъi, kъcī are tōtъ inkrederea în guvernū, le votézъ prin akklamare, fьrъ черчетare și diskugiune.

Pagina 183 și 184.

„Dar ni se va respunde la tōte achestea ku emanșiparea diganilor dupe moșiile mъnъstireștī; mъsurъ destulū de lъudabilъ în sine, d'ar fi fostū komplektъ, de și fьkutъ numai ku skopolū d'a maska atitea illegallitъdī și arbitrariuri, și d'a fi lъudatъ de presa europénъ. Adaogъ la achestea folosulū fiskulū; diganī mъnъstireștī plъteaī tributu un galbenū pe anū mъnъstiri; pe kъnd, ka kontribuabilī ai Statulū, trebuie sъ plъtésckъ trei galbenī pe anū.

„Kamera din 1847 a înkeiatū sesiunea sa k'o adressъ kъtre Bibesku de mulgumiri *superlative*, pentru esvellenta sa administrare, pentru *economiile salle* și *patriotismulū sъū* (sic).

„Iar cеī cе isklisserъ mъrturisirea neadevъratъ kare servi de bozъ Pațriarxulū din Konstantinopole, pentru kassarea oțrîrei Mitropolitulū (privitōre la desfacerea Bibeskulū de prima lui sogie) aveī martōri *falei* priimiri dreptū respłtîre portofolliuri ministeria-

le; iar deputații *compiacenți* (servili) priimire și ranguri.

Paginea 186—188.

„In fine, în kursulă celor patru ani, kât a domnită fără kontrolulă kamerei, Bibesku a priimit dela Царгъ 189,284,844 lei, la kare se adaogă ka la vr'o duoz milioane lei trași din vinderea fiktivă a moșiilor falitulă Xagi-Mosxu. (1)

Paginea 189.

„Nu'i vine kuiva să kréză kă o populațiune de 310,000 kontribuabilă (birniță) să fi plătită, în patru ani, o sumă atătă de mare; kausa este ridikarea momentană a prețului produktelor în Europa; eată ce askundea miseria reală a țăranelui română, și'i ușura óre-kum grellele sarcine alle Statului.“

Kredem k'am arătătă totă ce trebuia să știe azi Românii, kari, de și știaă multe din ačestea akum 15 ani, dar le uitasseră póte. Čine nu kredo čelle arătate ači, le póte vedea în foača officială a guvernului de la 1843—1848.

Akum kă lektorul kunóște faptele lui Vodă Bibesku, să'mi permită a le kompara ku vorbele lui Vodă Bibesku; deči, eată ce zicea Vodă Bibesku la 14 Fevruarie 1843, în zioa întronării sale. Estragem kăteva passage din diskursulă tronului.

„Posiția întru kare m'a ridikată DRAGOSTEA COM PATRIOTILOR MEI, pompa și činstele ce mă inkongióră, ačestă skaună pe kare mă aflu suită, iar maă

(1) Vezi probele în opera ce cităm.

presus de tóte BUCURIA CEA PLINĂ DE NĂDEJDE CARE
O VĂZŪ ÎN OCHIÎ TUTUROR šIL.

„CĂLDUROASA DRAGOSTE CE PURUREA AM HRĂNIT
CĂTRE PATRIA MEA, šI STATORNICA HOTĂRÎRE CE AM
A MERGE PE CALLEA DREPTĂšII, FĂRĂ A MĂ ABATE NICÎ
ÎNTR'UNŪ CHIPŪ šIL.

„DOMNŪ, VOIŪ FI CEEA CE M'ĂšI CUNOSCUŢŪ MI-
NISTRU šI MĂDULARŪ AL OBšTEšTEI ADUNĂRI : DREPTŪ
CĂTRE TOŢI, nu voiŪ trece ku vederea niši binele
spre a'l respšti, niši šulŪ spre a'l pedepsi...

„Este vremea, Domnilor, sš skšpšmŪ patria nšs-
trš de NĂPRASNICELE NĂRAVURI (abusuri) 40 s'aŪ în-
kuibatŪ în sšnulŪ ei; ši amerinšš a seka orš-še is-
vor de fericišre, de nu se vor lua strašnice mšsurš
spre a lor grabnikš prekurmare. (1)

„Astšzi, PENTRU CEA DUPE URMĂ OARĂ, SE RI-
DICĂ GLASULŪ MEŪ A ÎNDEMNA SPRE POCĂINšĂ PE CEI
RĂŪ NĂRĂVIšI; IAR MĂINE SE VA ÎNĂLŢA GLASULŪ PRA-
VILELOR MĂI PRESUS DECĂT AL MEŪ; ši voiŪ fi silitŪ
a strui, din tštš virtutea, ka a lor voinšš sš se ad-
dukš în 4ea mai deplinš sšvšršire.

„Domnilor, întorkšndu-vš în sšnulŪ familieš,
fššegši kunoskute PRINCIPURILE DOMNULŪ VOSTRU. (1)“

La 1857, ku okasiunea Divanului ad-xok, Prin-
gulŪ Bibesku reintrš în ȳarrš, dupe o lipsš de optŪ

(1) Allusiune la guvernul lui Alex. Gika; a insulta în asemena
zi pe rivalul kšzut, dovedemte 4el pušin lipsš de nobleše suf-
fleteaskš.

(1) Veši în fšcea officialš din Fevruariu, 1843, tot în ašest sens, of-
fisul NO. 9, Ianuarie 30, kštre konsiliul de ministriši, kum mi dis-
kursul sšš kštre ostamš de la 14 Fevruarie 1843.

anî. Sosind în Bukureşti, la 31 Martie 1857, la 8 ore seara, fu priimită în kasele d-lui Ağa K. Filipescu, unde se zice k'o ADUNARE NUMEROASĂ (de 4000) aştepta pe Măria Sa Vodă Bibescu ka s'ă lă felicitate de înturnarea sa în Patrie, în minute critice ca celle de atunci; iar M. Sa le a răspunsă printr'ună kuvîntă patetică, din kare estragemă următoarele passage:

„Dragii mei kompatrioi şi prieteni!

„Kuvintele 'mă lipseskă ka s'ă v'ă potă arăta felicitarea ve simţă, v'ăzindumă iarăşi în mizlokulă v'ăstru, priimindă, ka altă dată (la 1842 Decembrie) *mîngăitoare dovezi a dragosteă V'ăstre*, kare a fostă tot d'auna şinta dorinşelor melle celor măi vii. (Nu ne-amă îndoită de kă lă în anulă 1843).

„Osîndită a trăi departe de voi (of!) dupe ve OBŞTESCULĂ VISCOLĂ (1848) ne-a despărşită, amă p'ă-timită DE TOATE CĂTE AŞI PĂTIMITĂ ŞI VOI!

„Sokoteskă de prisos s'ă v'ă zikă kă nu viă pornit de vr'un INTERESĂ PARTIKULARĂ, saă de vr'un sentiment de AMBIŞIE PERSONALĂ (ve s'ă potriveşte!)

„Voi ştiă kă, la ori-ve împrejurare atingătoare de FOLOSUL PUBLIKĂ, INTERESUL MEŪ n'a fost altul dekăt INTERESUL OBŞTESKĂ (ne-am P'İROFORŞIT); iar ambişia mea, de şi tot de-una FOARTE MODERATĂ (ve modestie!) dar şi mult măi mare de s'ar sokoti (aşi eşti sinceră) voi aăi îndestulato ku prisos în zioa de 20 Dekembrie 1842,

„Viă dar, îndemnat de singura dorinşă de a îndeplini o datorie sfîntă kătie IUBITA NOASTRĂ PATRIE

(fericit Românie!), aducându'ți cel duple urme prinos
al NEMĂRGINITEI MELLE REKUNOȘTIȚE (șic)“

Ne oprim aci spre a întreba pe d. Bibesku:

— Kare a fost tributul vostru de rekunoștință
depus pe altarul patriei în Divanul *ad-hoc*?

— Am votat în principiu la 9 Oktomvrie 1857
cele 4 puncturi, cerute de Națiunea întreagă.

— Pentru ce nu le ai votat și în *Memorandul*
Adunării, în ziua de 6 Noemvrie 1857?

— Nu'mi plăcea redakțiunea Memorandului.

— Se poate; dar Națiunea n'avea încredere în
Măria Ta la 1857, kum au avut boerii la 1842; și
după citirea așestia, kredem că nu va mai avea nici
odată încredere într'unu Prințu ka M. Ta.

Azi Români, kiar cei mai devotați intereselor
Prințului Bibesku, i vor zice: „Am dori, Măria Ta,
pentru binele nostru kiar, să te susținem; dar faptele
M. Talle sunt într'o kontraziere atât de flagrantă ku
vorbele cele frumoase, pronunțate ka deputat și ka
Domnitor, în căt ne este rușine de lume a mai sus-
ține kandidatura M. Talle, kiar prin șopte la u-
rekie.“

Terminându, mulțumim Prințului Bibesku de ve-
nirea sa în țară (căci a stimulat kabinetul lui A-
lexandru Ioan I); și'l konsiliem ku poetul român
de la 1848:

Іа'дї Іъдїа

Și Domnїа,

Și te karrъ
Azi din Царгъ :
Къчѣ Romъniі numai vor
Pe Bibesku Domnitor.

POST-SCRIPTUM.

Aчéstъ operъ era sub tiparu, kînd чitirъm în *Românul* dela 6 Okt. 1862 (No. 279) demissiunea din deputăgia Kamerei a lui Vodъ Bibesku, kare ziche kъ:

„În ÎMPREJURĂRILE DE AȘI, SE SIMTE NEPUTIN-
„CIOSU A ÎNDEPLINI DORINȚA ALLEGĂTORILOR SĂI!“

Fiind-kъ dar nuorul se depърteazъ, paratonerul va fi în pърstrare pînъ atunчѣ kînd, saș Vodъ Bivesku se va simți în PUTINȚĂ D'A ÎNDEPLINI DORINȚA ALLEGĂTORILOR SĂI, saș partidul săș va lukra în lokul săș ka în prezioa lui 24 Ianuariu 1859. Atunчѣ vomă publika aчéstъ operъ.

19 Oktom. 1862.

C. D. ARICESCU.

